

Scheidend CvB-lid Wellantcollege Marjolijn Pouw over onderwijsvernieuwing

‘Goed dat we begonnen zijn’

Invoering van natuurlijk leren en wat daarbij komt kijken is complex, erkent Marjolijn Pouw. Ook Wellantcollege heeft dat ervaren. Desondanks vindt ze het goed dat ze gestart zijn. Ze is ervan overtuigd dat leerlingen meer opsteken dan in het traditionele onderwijs.

“Als ik nu leraar zou zijn, zou ik misschien nog meer gestimuleerd worden dan vroeger”, vertelt Marjolijn Pouw tijdens dit interview. “Toen moesten we met onze ideeën nog wel eens opboksen tegen de omgeving.” Pouw, die Nederlands gestudeerd heeft, startte haar onderwijs carrière in 1971 als docent Nederlands aan verschillende mbo- en hbo-opleidingen. Vanaf 1983 is ze werkzaam in het groene onderwijs, eerst als directeur van de Middelbare Tuinbouwschool ‘Huis te Lande’ in Rijswijk en vanaf 1991 als voorzitter van de centrale directie van het aoc ‘Groene Delta Col-

legen met Groen Onderwijs kijkt ze vooruit naar veranderingen in het onderwijs en blikt ze soms terug. Al in het meao, waar ze vanaf 1974 werkte, gaf ze met collega’s van de vakgroep Nederlands onderwijs op een manier die, zo vindt ze, helemaal niet zo afwijkt van het nieuwe leren. Ze werkten in blokken en oefenden met de leerlingen, uitgaande van hun capaciteiten, op een geïntegreerde manier de dingen die ze voor hun mogelijke beroep nodig hadden. “Zo konden we ons bezighouden met ons echte vak: kennisoverdracht. Dat is het vak van een docent. Dat moet het liefst op een efficiënte manier gebeuren. Dat betekent niet dat je kennis erin moet proppen, zoals bij de ganzen die vetgemest worden voor de lever, maar dat leerlingen zien waarom ze iets moeten weten, waardoor kennis betekenis krijgt.”

Wat is de reden dat onderwijs moet veranderen?

“Ik denk dat leerlingen in het traditionele onderwijs betrekkelijk weinig beroepskennis opsteken. Natuurlijk leren ze een hoop, maar ik denk niet dat alles in hun toekomstige beroep toepasbaar is. Dat had ik zelf als leerling ook. Bij sommige docenten stak ik nauwelijks iets bruikbaars op. Als kennis betekenis krijgt, als leerlingen doorkrijgen wat ze er mee kunnen, hebben ze veel minder tijd nodig om zich kennis eigen te maken. Daar moet je op insteken. Het maakt niet zoveel uit op welke manier je het onderwijs verandert, als je maar aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen en de verbinding weet te leggen met de ontwikkelingen in maatschappij en beroep. In Wellantcollege doen we dat met ‘natuurlijk leren’, elders via probleemgestuurd of projectonderwijs. Of je nu kiest voor de ene of andere aanpak

maakt op zichzelf niet zoveel uit. Als je het doel en de kaders maar helder hebt en consequent bent in je aanpak. “Een van de redenen waarom je eraan moet werken is dat de maatschappij verandert. Mensen werken niet meer in hiërarchische structuren waar ze alleen maar dingen uitvoeren die hun gezegd worden. Ze moeten samenwerken, dingen uitleggen, zich ontwikkelen. Ze werken gezamenlijk in verschillende disciplines. Kennis verouderd snel omdat de techniek zich snel ontwikkelt. De loodgieter die alleen leidingen legt, bestaat niet meer. De maatschappij is niet statisch, terwijl het onderwijs dat wel is. Docenten die het over doceren van hun vak hebben, hebben nogal eens een achterhaald beeld van de beroepen waarvoor zij opleiden. Hun vak is kennisoverdracht, maar zij bijten zich vast in een wereld waarvan zij geen weet hebben. Hun kennis van het beroepenveld is betrekkelijk gering. Dat is niet erg zolang je ervoor zorgt dat de leerlingen hun ‘vakkennis’ in de beroepspraktijk kunnen opdoen en je een basis weet te leggen waarop ze in die beroepspraktijk voort kunnen bouwen. Het gaat dan om de onontbeerlijke hoofdzaken zoals dat er een verband is tussen groei en voedingsbodem en wat zoiets in de praktijk betekent.”

In discussies over het ‘nieuwe leren’ hoor je sceptici beweren dat leerlingen niets meer leren. Theoretische kennis verdwijnt uit het onderwijs, ze leren alleen nog maar vaardigheden. “Dat is een misvatting. Zonder kennis kun je geen vaardigheden aanleren. Dan krijg je een trukendoos. Hoe kun je begrijpen hoe je planten moet vermeerderen, als je niets weet van de opbouw van een plant? Voor het inzicht is die kennis wel nodig. Leerlingen pikken die zaken het makkelijkst op wanneer ze ermee geconfronteerd worden. Als leraar moet je

‘Ik denk dat leerlingen in het traditionele onderwijs betrekkelijk weinig beroepskennis opsteken’

lege’. In 2000, na de besturenfusie van vier aoc’s werd ze lid van het college van bestuur van Wellantcollege. In september zal ze, na een loopbaan van 35 jaar in het onderwijs, die functie neerleggen.

de leerlingen helpen zich kennis eigen te maken op het moment dat ze die nodig hebben. Op die manier waren wij vroeger – ook dertig jaar geleden – vrij snel in staat duidelijk te maken waarom spelling en grammatica nodig is. De kunst is om leerlingen zo uit de dagen dat ze snappen waarom die kennis nodig is. Dat is het leuke van leraar zijn.”

Maar als je alles ophangt aan situaties in een praktijkgerichte setting, wat is dan nog de positie van algemeen vormende vakken? Avo-docenten maken zich soms zorgen.

“Ik begrijp die zorgen wel. De angst voor het wegeintegreren van hun vak is niet denkbeeldig. Te vaak hoorden ze dat leerlingen de taalvaardigheden die ze

nodig hebben, vanzelf wel leren. Ook dat is een misvatting. Als leerlingen later iets willen betekenen in hun vak, dan moeten ze uit kunnen leggen waarom ze iets doen, ze moeten dingen kunnen berekenen, bespreken en presenteren. Daar hebben ze taal voor nodig, rekenen, wiskunde, noem maar op. Veel van die kennis kun je heel goed een plek geven in de ontwikkeling van de leerlingen. Daar moeten avo-docenten boven opzitten. Ze moeten met groepen werken en leerlingen stimuleren hun kennis te ontwikkelen. Veel standaarddingen kun je oefenen met ict-toepassingen, zoals woordjes leren of rekenvaardigheden. Ook voor wiskunde heb ik aardige toepassingen gezien. Maar

voor het aanbrengen van inzicht, heb je docenten nodig. Waarom krijg je die uitkomst bij die berekening? Wat kun je ermee doen? Wat betekent de volgorde van de woorden in een zin? Wat voor verschil maakt die spelling? De rol van docenten verandert, hij wordt diverser.”
“Nu leeft de gedachte dat docenten van alle markten thuis moeten zijn. Ze moeten examens kunnen maken, leerlingen coachen, contacten met het bedrijfsleven onderhouden, opdrachten ontwikkelen, portfolio’s kunnen bouwen, software kunnen beheren, motoren aan de praat kunnen krijgen en ga zo maar door. Dat is te veel, en niet ieder is in alles even goed. Een bouwvakker kan ook niet timmeren, witten, loodgieteren →

‘We hebben te maken gehad met startproblemen. Het probleem zat vooral in de ondersteuning en de helderheid over de kaders waarbinnen docenten behoren te werken’

en stukadoren tegelijk. Ook in het onderwijs kan zoiets niet. Je moet kijken waar docenten goed in zijn en wat ze graag zouden willen en kunnen. Bij Wellantcollege zijn we gestart met die discussie. Op de vestigingen maken we ontwikkelplannen en gaan we werken met daarvan afgeleide persoonlijke ontwikkelplannen voor docenten. Docenten gaan daar nu ook in mee.”

De invoering van het natuurlijk leren bij Wellantcollege ging niet van een leien dak. Had je het anders willen aanpakken?

“Als ik zie wat docenten doen, dan zijn sommigen er heel goed mee bezig. Ik denk dat ze dat zelf ook vinden. Maar het is wel lastig. We hebben te maken

gehad met startproblemen. Als ik zie hoe de mensen er aan hebben gewerkt, dan zat het probleem niet zozeer in de omstandigheden, de ruimte of het budget, maar vooral in de ondersteuning en de helderheid over de kaders waarbinnen zij behoren te werken. Waar gaat het om? Hoe pak je het aan? Wat moet je weten en kunnen? Daar hadden we achteraf gezien meer ondersteuning moeten bieden. Maar ik ben ondanks alles blij dat we begonnen zijn, omdat zo de problemen op tafel komen en scherp wordt welke verantwoordelijkheden op wiens bord behoren.”

De rol van het bedrijfsleven wordt ook anders. Hoe betrek je dat bij het onderwijs?

“Het bedrijfsleven ziet dat ook, en ze willen ook meewerken. Het liefst zouden ze maatwerk willen. Maar als je kijkt naar de gevarieerdheid van de bedrijven, dan wordt het lastig. De groepen zijn betrekkelijk klein en de vraag is zeer gevarieerd. Dat vergt een andere aanpak wil je het onderwijs betaalbaar houden. We kunnen inspelen op de wensen van de bedrijven door het onderwijs anders te organiseren. Nu heb je nogal vaak een standaardprogramma dat over-

laden is met kennis waar geen behoefte meer aan is. De leerling ziet er al evenmin brood in. Die heeft gekozen voor het groene onderwijs en heeft een bepaalde belangstelling. Je kunt die interesse van leerlingen proberen te matchen met de behoeften van bedrijven. Een deel van de opleiding kun je in de praktijk doen, met opleiders die daarvoor zijn gekwalificeerd en er ook voor betaald krijgen. Als school moet je de kwaliteit bewaken en controleren of aan de landelijk bepaalde opleidingseisen is voldaan. Met het bedrijfsleven moet je over hun behoeften en hun bijdrage praten.

Verandert er veel aan het beroep leraar?

“In essentie verandert er aan het beroep niet zoveel. Wat leraren willen, is een ander iets leren. Ik ken nauwelijks leraren die dat niet leuk vinden. In die zin is er niet zoveel verschil. De wijze waarop verandert evenwel, evenals de omstandigheden waaronder je werkt. Dat vergt op bestuurlijk niveau een discussie over de kaders, de voorwaarden en de investeringen. De docenten moeten we de ruimte bieden om aan te geven wat ze nodig hebben om aan de verwachtingen te voldoen. □